

1574553

Лідія Гнатюк

СТАРОСЛОВ'ЯНСЬКА
МОВА

Навчальний посібник "Старослов'янська мова. Практикум", призначений для студентів філологічних спеціальностей університетів, містить систему завдань, спрямованих на те, щоб закріпити, узагальнити й систематизувати викладені в лекційному курсі теоретичні відомості про походження, фонетико-фонологічну, лексичну, морфологічну, словотвірну та синтаксичну системи першої літературно-писемної мови слов'ян, а також навчити студентів застосовувати здобуті знання на практиці у процесі роботи над текстами старослов'янських пам'яток: їх читання, перекладу, коментування та комплексного лінгвістичного аналізу.

ЗМІСТ

Список умовних скорочень 3

Передмова 6

ВСТУП. ГРАФІКА. ФОНЕТИКА

Тема 1

Вступ

Слов'янська мовна галузь. Поняття про прамову.
Поняття про старослов'янську мову. Виникнення і розвиток
слов'янської писемності. Дві слов'янських азбуки.
Фонетичне і числове значення літер кирилиці. Діакритичні знаки.
Джерела вивчення старослов'янської мови 8

Тема 2

Фонетико-фонологічна система старослов'янської мови

2.1. Система голосних фонем старослов'янської мови
другої половини IX ст. Їх класифікація. Зредуковані фонemi /ь/ і /ъ/.
Зредуковані напружені. Фонетична структура складу.
Принцип висхідної звучності 22

2.2. Система приголосних фонем старослов'янської мови.
Їх класифікація. Складотворчі сонорні.
Сполучуваність голосних фонем із приголосними 33

Тема 3

Фонетико-фонологічна система старослов'янської мови в порівняльно-історичному висвітленні

3.1. Фонологічна система індоєвропейської та ранньої праслов'янської
мов. Розвиток праслов'янського вокалізму.
Голосні монофтонгічного та дифтонгічного походження
Праслов'янський консонантизм. Походження носових голосних 42

3.2. Перебудова структури складу. Дифтонгічні сполуки з *r, *l на початку та в середині слів. Сполуки *r, *l зі зредукованими.....	49
3.3. Зміни праслов'янських груп приголосних із *j. Перше, друге і третє перехідні пом'якшення задньоязикових. Зміни сполук *gv, *kv.....	54
3.4. Зміни приголосних у кінці слів. Протетичні приголосні. Дисиміляція. Спрощення груп приголосних. Фонетичні зміни у старослов'янській мові X–XI ст.....	67

ЛЕКСИКА І ФРАЗЕОЛОГІЯ

Тема 4

Словниковий склад старослов'янських рукописів

Праслов'янський лексичний пласт. Грецизми. Гапакси. Лексико-семантичні групи. Багатство синоніміки старослов'янської мови. Антоніми. Омоніми. Свідома мовотворчість слов'янських книжників.....	73
---	----

СЛОВОТВІР І МОРФОЛОГІЯ

Тема 5

Іменник

Словотвір іменників. Граматичні категорії іменників. Відмінювання іменників з колишніми основами на *ā, *jā; *ō, *jō; *ǔ; *ū; *ī та на приголосний. Походження відмінкових закінчень.....	100
---	-----

Тема 6

Займенник

Родові та неродові займенники. Розряди займенників. Їх відмінювання.....	117
---	-----

Тема 7

Прикметник

Групи прикметників за значенням. Словотвір прикметників. Іменні прикметники. Займенникові прикметники. Їх творення і відмінювання. Ступені порівняння якісних прикметників.....	122
--	-----

Тема 8

Лічильні слова

Слова на позначення чисел. Прості та складені назви чисел.
Особливості їх творення й відмінювання 129

Тема 9

Дієслово

Класи дієслів. Теперішній час. Система майбутніх часів.
Простий та сигматичний аорист. Імперфект. Перфект.
Плюсквамперфект. Наказовий спосіб. Умовний спосіб. Інфінітив.
Супін. Активні дієприкметники теперішнього і минулого часів.
Функції активних дієприкметників у реченні.
Конструкції з давальним самостійним 133

Тема 10

Прислівник 152

Тема 11

Службові частини мови. Вигук

Прийменники. Післяйменники. Сполучники. Частки. Вигук 158

СИНТАКСИС

Тема 12

Особливості синтаксичної будови старослов'янської мови

Порядок слів у реченні. Способи вираження головних і другорядних
членів речення. Особливості узгодження та керування.
Конструкції з подвійними відмінками. Структурні типи речень 164

Рекомендована література 173

Тексти 176

Додаток

Іван Огієнко. Старослов'янська мова у вищій школі 225